

OKUMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ANKARA ÜNİVERSİTESİ KALECİK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Pınar ŐANLIBABA¹, Eda GÜMÜŐ²

Özet

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarının ve bu tutumları etkileyen faktörlerin belirlenmesine çalışılmıştır. Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu'ndan 38 erkek ve 93 kız olmak üzere toplam 131 öğrenci çalıŐmaya dâhil edilmiştir. Öğrencilere 23 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Kız öğrencilerin % 56'sı, erkek öğrencilerin ise % 37'si kitap okumayı sevmektedir. AraŐtırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okuma alışkanlığına yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüŐtür. Öğrencilerin % 77'si kitap okuma sevgisini kazanmada kişinin kendisinin istekli olmasının daha önemli olduğunu belirtmiştir. Ankete katılan öğrencilerin % 43'ü arkadaş çevresinin ebeveynlerinden daha fazla kitap okuduğunu belirtmiştir. % 54'lük bir öğrenci grubu en çok okunan kitap listesini takip ederek kitabını seçerken, öğrencilerin % 69'u yerli veya yabancı yazar tercihi yapmamaktadır. Öğrencilerin % 49'u okuyacağı kitabı satın almayı tercih etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Okuma Alışkanlığı, Yüksekokul

A STUDY ABOUT READING HABITS: SAMPLING OF ANKARA UNIVERSITY KALECİK VOCATIONAL SCHOOL

Abstract

This study aimed to determine the attitudes of university students towards reading habits and the factors which influence those attitudes. A total number of 131 students from Ankara University Kalecik Vocational School, 38 of which were males and 93 of which were females, were included in this study. A 23-question survey was conducted among the students. It was determined that the 56% of the female students and the 37% of male students like reading. It was seen in the study that that the female students have more positive attitude towards reading habits than male students. The 77% of the students stated that the self-willingness is most important to acquire reading habit. The 43% of the students surveyed stated that their friends read more than their parents. The 54% of the students choose their books by following the best-selling list, whereas the 69% of them have no preference between native or foreign writers. The 49% of the students prefer buying the book they will read.

Key Words: Student, Reading Habits, Vocational School

Giriş

Okuma yazılı sembollerden anlam çıkarma, sözcükleri tanıma, sözcükleri cümledeki anlamıyla birlikte yazıyı oluşturan unsurlarla algılama ve kavrama işi olarak tanımlanır (Batur ve diğerleri, 2010). Alışkanlık ise iç ve dış etkilerle davranışların tekrarlanması, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren şartlanmış davranıştır. Okumanın hem sürekli ve düzenli olarak tekrarlanması hem de irdeleyici ve eleştirici olması, iyi bir okuma alışkanlığının koşulları arasında sayılmaktadır (Ersoy, 2007).

Okuma alışkanlığı çocukluk yıllarından itibaren geliştirilmesi gereken bir alışkanlıktır. Farklı deneyimler kazanmak, yaşamı anlamlı kılmak, düşünme becerisini geliştirmek ve daha pek çok kişisel kazanımlara ulaşmak için kitap okumak gerekmektedir. Okumaya yönelik tutumun geliştirilmesi uzun süreli bir iştir. Bu nedenle okul öncesi eğitimden başlayarak öğrenciye kitap okumayı sevdirmek eğitim sürecinin temel hedeflerinden birisi olmalıdır (Kırmızı, 2012).

Ülkemizde kitap okuma alışkanlığının yeterli olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu çalışmada, Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve bu tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesine çalışılmıştır.

Yöntem

2012–2013 eğitim-öğretim yılında Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 131 öğrenciye 23 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket formunun doldurulmasında öğrenciler üzerinde herhangi bir etki oluşturmamak için yüz yüze görüşme tekniğinin kullanılmasından kaçınılmış, anket formu öğrencilere dağıtılarak isimlerini yazmadan serbestçe cevaplanması istenmiş ve araştırmanın temel verileri sağlanmıştır.

Bulgular

Ankete katılan 131 öğrenciden 93’ü kız, 38’i ise erkektir. Öğrencilerin % 51’i (67 kişi) kitap okumayı severken, % 3’ü (4 kişi) kitap okumayı sevmediğini belirtmiştir. % 17’lik (23 kişi) bir öğrenci grubu kitap okumayı kısmen severken, öğrencilerden % 29’u (38 kişi) kitap ilgisini çekerse okumayı sevdiğini söylemiştir. Kız öğrencilerin % 56’sı (53 kişi) kitap okumayı severken, erkek öğrencilerden % 37’si (14 kişi) kitap okumayı sevmektedir.

Öğrencilere “Boş zamanlarınızı kitap okumakla değerlendirir misiniz?” sorusu sorulduğunda; % 44’ü (57 kişi) evet, % 14’ü (18 kişi) hayır ve % 42’si (55 kişi) ise bazen yanıtını vermiştir. Tablo 1’de kız ve erkek öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıt yer almaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. “Boş Zamanlarınızı Kitap Okumakla Değerlendirir Misiniz?” Sorusuna Kız ve Erkek Öğrencilerin Verdikleri Yanıtlar

	Kız		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	45	49	12	31
Hayır	9	10	9	23
Bazen	37	41	18	46

Ankete katılan öğrencilerin % 32'sinin (41 kişi) ayda bir, % 18'inin (23 kişi) iki haftada bir, % 17'sinin (22 kişi) ise haftada bir kitap bitirdiği saptanmıştır. % 43'ü (41 kişi) ise bir aydan daha uzun sürede bir kitabı bitirmektedir.

Öğrencilerin “Kitaplarınızı nasıl elde edersiniz?” sorusuna verdikleri yanıt Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Kitapları Elde Etme Şekilleri

	Kız		Erkek		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Arkadaşarımdan alırım	35	34	13	32	48	34
Kütüphaneden yararlanırım	11	11	7	18	18	13
Kendim satın alırım	52	50	18	45	70	49
Diğer	5	5	2	5	7	4

Öğrencilerin % 33'ü (42 kişi) “kitap alırken üzerinde bandrol olmasına dikkat eder misiniz?” sorusuna evet yanıtı verirken; % 36'sı (46 kişi) hayır, % 31'i (39 kişi) bazen yanıtını vermiştir. Aynı soruya kız öğrencilerden % 34'ü (31 kişi) evet, % 29'u (27 kişi) hayır ve % 37'si (34 kişi) bazen yanıtını verirken; erkek öğrencilerden % 32'si (11 kişi) evet, % 54'ü (19 kişi) hayır ve % 14'ü (5 kişi) bazen yanıtını vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerin tatillerde yanına kitap alma alışkanlıkları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Tatillerde Yanına Kitap Alma Alışkanlıkları

	Kız		Erkek		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	62	67	10	37	72	61
Hayır	21	23	14	52	35	29
Bazen	9	10	3	11	12	10

Öğrencilerin ailelerinde kaç kişinin kitap okuduğu incelendiğinde; ankete katılan öğrencilerin % 21'i (25 kişi) bir, % 42'si (49 kişi) iki, % 17'si (20 kişi) üç, % 14'ü (16 kişi) dört veya daha fazla olarak cevap vermiştir. Öğrencilerin % 6'sı (8 kişi) ise ailesinde hiç kimsenin kitap okumadığını belirtmiştir. “En son okuduğunuz kitabın adını hatırlıyor musunuz?” sorusuna ise; öğrenciler % 89'u (102 kişi) evet ve % 11'i (12 kişi) hayır yanıtını vermiştir.

“Kitap okumanıza engel olan faktörler nelerdir?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtlar Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin Kitap Okumasına Engel Olan Faktörler

	Kız		Erkek		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Spor	1	1	2	6	3	3
Ders yoğunluğu	50	55	8	25	58	47
Televizyon	10	11	5	16	15	12
Bilgisayar	14	15	7	22	21	17
Diğer	16	18	10	31	26	21

Kitap okuma sevgisini aşılama da öğrencilerin % 5'i (6 kişi) arkadaşlarının, % 15'i (18 kişi) anne ve babanın, % 3'ü (4 kişi) öğretmenlerin ve % 77'si (93 kişi) kişinin kendisinin istekli olmasının önemli olduğunu belirtmiştir. "Kitap seçiminde nelere dikkat edersiniz?" sorusuna ise öğrencilerin % 7'si (9 kişi) yazarına, % 82'si (100 kişi) konusuna, % 7'si (9 kişi) birinin tavsiyesine dikkat ettiğini belirtirken, % 4'ü (5 kişi) rast gele kitap alırım yanıtını vermiştir.

Öğrencilerin % 53'ü (62 kişi) korsan kitap alırken, % 47'si (56 kişi) korsan kitap almamaktadır. Korsan kitap alma nedenleri incelendiğinde ise; öğrencilerin % 63'ü (55 kişi) fiyatının düşük olması dolayısıyla yanıtını vermiştir.

Öğrencilerin "Yerli mi yoksa yabancı yazar mı tercih edersiniz?" sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Yerli veya Yabancı Yazar Okuma Oranları

	Kız		Erkek		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yerli	21	23	1	4	22	18
Yabancı	12	13	3	12	15	13
Fark etmez	60	64	22	84	82	69

"Bir kitabı iki defa okuduğunuz oldu mu?" sorusuna kız öğrencilerin % 57'si (52 kişi) evet, % 43'ü (40 kişi) hayır yanıtını verirken; erkek öğrencilerin % 62'si (16 kişi) evet, % 38'i (10 kişi) hayır yanıtını vermiştir.

"Çevrenizdeki insanlardan en çok kim kitap okuyor?" sorusuna verilen yanıtlar ise Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Çevrelerinde En Çok Kitap Okuyan Kişilerin Oranları

	Kız		Erkek		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Baba	8	9	-	-	8	7
Anne	20	18	4	16	24	20
Kardeş	23	25	8	32	31	26
Arkadaş	41	45	11	44	52	43
Öğretmen	3	3	2	8	5	6

Öğrencilerimizin % 95'i (107 kişi) okuduğu bir kitabı arkadaşına tavsiye ederken, % 5'i (6 kişi) tavsiye etmem yanıtını vermiştir. "Kitap satışlarında en etkili olan etmen nedir?" sorusuna ise; öğrencilerin % 4'ü (5 kişi) reklâmlar, % 54'ü (64 kişi) en çok okunan kitap listesinde olması, % 3'ü (3 kişi) televizyondaki tanıtımlar, % 23'ü (27 kişi) kitap fuarları, % 16'sı (19 kişi) ise kitap katalogları demiştir.

Öğrencilerin günün hangi vakti kitap okumayı tercih ettikleri ise Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Kitap Okuma Zamanları

	Kız		Erkek		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sabahleyin	2	2	-	-	2	2
Okul dönüşü	9	10	1	4	10	9
Yatmadan önce	52	56	13	54	65	56
Hafta sonları	24	26	7	29	31	27
Kitap okuma alışkanlığım yok	6	6	3	13	9	8

Sonuçlar

Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu öğrencilerinden 131 kişilik gruba 23 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Öğrencilerin % 51'inin kitap okumayı sevdiği, % 3'ünün ise kitap okumayı sevmediği saptanmıştır. Kız ve erkek öğrenciler arasında ise; kız öğrencilerin % 56'sı, erkek öğrencilerin ise % 37'si kitap okumayı sevmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin boş zamanlarında kitap okuma alışkanlıkları karşılaştırıldığında ise; kız öğrencilerin % 49'u evet yanıtı verirken, erkek öğrencilerin % 46'sı bazen yanıtını vermiştir. Bizim çalışmamızda da kız öğrencilerin okuma alışkanlığı bakımından erkek öğrencilere göre daha olumlu davranış gösterdiği saptanmıştır (Filiz, 2004; Batur ve diğerleri, 2010).

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını kazanmasında şüphesiz ebeveynlerin çok önemli bir rolü bulunmaktadır (Ersoy, 2007). Öğrenciler kitap okuma sevgisini kazanmada % 77 oranında kişinin kendisinin istekli olmasının daha önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bizim çalışmamızda ise anne ve baba kitap sevgisini aşılama etkili olan etmenler arasında ikinci sırada yer almıştır.

Öğrencilerin % 53'ü korsan kitap satın almaktadır. Öğrencilerin korsan kitap satın alma sebeplerinin başında ise % 63'lük oranla fiyatının uygun olması gelmektedir. Öğrencilerin % 33'ü kitap alırken üzerinde bandrol olmasına dikkat etmektedir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla bandrollü kitap satın almaya daha özen göstermektedirler. Öğrencilerin % 82'si okuyacağı kitabı konusuna göre seçerken, % 7'si yazarına veya birinin tavsiyesine göre seçim yaptığını belirtmiştir. Öğrencilerin % 54'ü en çok okunan kitap listesini takip ederek kitabını seçerken, % 23 oranında kitap fuarları ve % 16 oranında kitap katalogları ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır.

Öğrencilerin % 47'si ders yoğunluğunu kitap okumasına engel olan faktörlerin başında göstermektedir. Kitap okumaya engel olan faktörlere kız ve erkek öğrencilerin verdikleri yanıtlar birbiri ile doğru orantı göstermiştir.

Öğrencilere o anda okumakta oldukları kitabın adını hatırlayıp hatırlamadıkları sorulduğunda; bu soruya öğrencilerin % 89'u evet yanıtını vermiştir. Ayrıca öğrencilerin % 57'si bir kitabı birden fazla kez okuduğunu belirtmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla bir kitabı birden fazla kez okuma oranı daha yüksek oranda bulunmuştur.

Öğrencilerin çevrelerindeki kişilerin kitap okuma oranları incelendiğinde ise; arkadaş çevresi % 43'lük oranla birinci sırada yer almıştır. % 26 oranında kardeşler ve % 20 oranında anne cevabı ikinci ve üçüncü sırada bulunmaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin ebeveynlerinin

kitap okuma oranları karşılaştırıldığında ise, annelerin kitap okuma alışkanlığının babalara göre daha yüksek olduğu ve erkek öğrencilerin babalarının ise kitap okuma alışkanlıklarının bulunmadığı saptanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin % 42'si ailesinde iki kişinin kitap okuduğunu belirtirken, ancak % 14'ü dört veya daha fazla kişi olarak cevap vermiştir. Öğrencilerin % 6'sının ailesinde ise hiç kimsenin kitap okumadığı saptanmıştır. Ailelerin kitap okuma alışkanlığı konusunda bilgilendirilmeleri sonucunda, bu ailelerin çocuklarının da kitap okumaya karşı ilgi duyduğu saptanmıştır (Batur ve diğerleri, 2010). Bizim çalışmamızda ailelerin kitap okuma alışkanlığı oldukça düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin yerli veya yabancı yazarlı kitap okuma oranları karşılaştırıldığında ise; % 69 oranında fark etmez cevabı alınmıştır. Genel olarak erkek öğrenciler yabancı yazarları tercih ederken, kız öğrenciler ise yerli yazarları tercih etmektedirler.

Öğrencilerin % 56'sı yatmadan önce kitap okurken, ikinci sırayı % 27 oranında hafta sonları ve üçüncü sırayı % 9 oranında okul dönüşü cevabı almıştır. Kız öğrenciler sabahları da kitap okumayı tercih ederlerken, erkek öğrenciler tercih etmemektedir. Kız öğrencilerin % 67'sinin tatilde yanına kitap alma alışkanlığı varken, erkek öğrencilerde bu oran % 37 olarak saptanmıştır. Erkek öğrencilerin % 52'si tatilde yanına kitap alma alışkanlığının olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin % 43'ünün bir aydan daha uzun bir sürede okuduğu bir kitabı bitirdiği belirlenirken, % 32'sinin ayda ancak bir kitabı bitirdiği saptanmıştır. Bir yılda beş kitaptan az okuyanlar az okur, altı ile yirmi kitap arası okuyanlar orta düzey, yirmi kitaptan fazla kitap okuyanlar ise çok okuyan okur tipi olarak tanımlanmaktadır (Batur ve diğerleri, 2010). Bizim çalışmamızda öğrenciler az okur sınıfına dâhil olmaktadır.

Öğrencilerin % 49'u okuyacağı kitabı satın almayı tercih ederken, % 34'ü ise arkadaşlarından ödünç almaktadırlar. Kız ve erkek öğrenciler arasında kitapların temin edilme yolları benzer oranlarda saptanmıştır. Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında en etkili yollardan biri de kütüphaneye kolay erişim sağlamaktır (Kırmızı, 2012). % 13'lük bir öğrenci grubu kütüphaneden ödünç kitap alırken, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla kütüphaneden yararlanma oranı yüksek bulunmuştur. Ancak genel olarak öğrencilerimizin kütüphaneden yararlanma oranı oldukça düşük bulunmuştur.

Kaynakça

- Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. 2010. Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/1; 32-49.
- Ersoy, A. 2007. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, *Değişen Dünya Bilgi Yönetimi Sempozyumu*, 24-26 Ekim 2007, Ankara.
- Filiz, K. 2004. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerin Meslekle İlgili Okuma ve Araştırma Alışkanlıkları, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2); 231-242.
- Kırmızı, F. S. 2012. Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 24-26 Mayıs 2012, 2353-2366.